

انتشارات مشاوران آموزش
ناشر تخصصی عمومی و علوم انسانی

جامعه‌شناسی

وحید تمنا
فروغ نجمی تیموریان
زهرا وکیلی
آزاده احمدی
سیمین فرجی

فهرست

فصل ۱ : فرهنگ جهانی

- ۷ درس اول: جهان فرهنگی
۱۵ درس دوم: فرهنگ جهانی
۲۲ درس سوم: نمونه های فرهنگ جهانی ۱
۳۱ درس چهارم: نمونه های فرهنگ جهانی ۲

فصل ۲ : فرهنگ معاصر غرب و نظام نوین جهانی

- ۳۹ درس پنجم: باورها و ارزشهای بنیادین فرهنگ غرب
۴۹ درس ششم: چگونگی تکوین فرهنگ معاصر غرب
۵۹ درس هفتم: جامعه جهانی
۶۸ درس هشتم: تحولات نظام جهانی

فصل ۳ : چالش های جهانی

- ۷۷ درس نهم: جهان دو قطبی
۸۵ درس دهم: سنجشگری در تفکر
۹۳ درس یازدهم: بحرانهای اقتصادی و زیست محیطی
۹۹ درس دوازدهم: بحرانهای معرفتی و معنوی

فصل ۴ : بیداری اسلامی و جهان جدید

- ۱۰۶ درس سیزدهم: سرآغاز بیداری اسلامی
درس چهاردهم: انقلاب اسلامی ایران:
۱۱۲ نقطه عطف بیداری اسلامی
۱۱۹ درس پانزدهم: افق بیداری اسلامی

۱۲۹ پاسخنامه تشریحی

۱۶۴ مرور و جمع بندی

مجله جامعه شناخته

فرض کنید یک روز اعلام شود که هیچ قانونی در شهر شما اجرا نمی‌شود و پلیس و دادگاه‌ها همه منحل شده‌اند. در این صورت چه اتفاقی رخ خواهد داد؟ حداقل ۴ فرض برای پیامد این اتفاق قابل تصور است.

چرا سؤال‌های بنیادین مهم هستند؟

شاید شما تا به حال نتوانسته باشید دلیل تأکدهای مکرر بر پرسش‌های بنیادین را در دروس علوم انسانی به خوبی متوجه شوید. معمولاً کتاب‌های درسی این سؤال‌ها را به صورت کلی مطرح کرده و انتظار دارند تا علم‌آموزان با همین اشاره‌های کوتاه متوجه منظور آن‌ها شوند. این در حالی است که معمولاً در عمل چنین اتفاقی نمی‌افتد و شما دانش‌آموزان مجبور می‌شوید این سؤال‌ها و طبقه‌بندی‌ها را در ذهن خود به خاطر بسپارید بدون آنکه منظور از آن‌ها را به خوبی بفهمید. در این قسمت سعی خواهیم کرد تا با چند مثال موضوع را برای شما روشن‌تر کنیم.

توماس هابز: انسان گرگ انسان است

حالت اول (بدبینی مطلق)

مادر و پدر شما بر خلاف هر روز بدون آنکه شما را از خواب بیدار کرده و دور میز صبحانه ننشسته و راهی مدرسه کنند، به محل کار خود رفته‌اند. با تعجب و در حالی که دیرتان است از خانه خارج می‌شوید. می‌خواهید سوار تاکسی شوید تا به مدرسه برسید اما راننده‌هایی که عجله شما را می‌بینند همگی درخواست کرایه ۳ برابری می‌کنند. وارد مدرسه شده و متوجه می‌شوید همه بچه‌ها تنها همدیگر را به‌عنوان رقیب می‌شناسند و مخفیانه دفترها و کتاب‌های همدیگر را پاره و خراب می‌کنند. معلمان مدرسه در حال نزاع بر سر ساعات کلاسی‌اند و هیچ‌کس حاضر نیست کوتاه بیاید. سرایدار مدرسه درهای مدرسه را قفل کرده و با یک اسلحه همه را مجبور می‌کند تمام اقلام بوفه را چند برابر قیمت بخرند. شما نیز مجبور می‌شوید همه پول خود را بدهید تا از مدرسه خارج شوید. با خروج از مدرسه متوجه می‌شوید که تازه اول ماجراست. در هر قسمت شهر جنگی برپا شده است. شغل‌ها و اصناف مختلف به جان هم افتاده‌اند و قصد دارند به زور بر دیگری پیروز شوند. در این شرایط افراد سودجویی نیز پیدا می‌شوند که از این دعوای بهره ببرند. دزدها کنترل شهر را به دست می‌گیرند و در آخر نیز مردم همه به جان هم می‌افتند.

حالت دوم (خوش‌بینی)

بر خلاف اتفاقاتی که در بالا از ذهنمان گذشت می‌توانیم با نگاهی خوشبینانه فرض کنیم که با کنار رفتن قانون، تفاوتی در رفتار مردم به وجود نمی‌آید و مانند روزهای قبل، قواعد زندگی اجتماعی را رعایت می‌کنند.

حالت سوم (خوش‌بینی بسیار بالا)

اگر خوشبین‌تر از فرض قبلی فکر کنیم، می‌توانیم تخیل کنیم که نه تنها مردم به جان هم نیفتاده‌اند، بلکه با از میان رفتن اجبارهای قانونی احساس عزت انسانی بیشتری کرده و از قبل مهربان‌تر شده‌اند. مثلاً خیلی از مشاغل خدمات خود را مجانی ارائه می‌دهند. تلافی‌روشان و ثروتمندان احساس نزدیکی بیشتری با مردم دارند و به تدریج شروع به تقسیم ثروت و امکانات خود در میان مردم خواهند کرد.

حت پنهان در نهاد هر بشر.
رفته رفته می شود انسان پاک
خلق و خوی کثرت پیدا می‌کند
واک اکثر این کثرت گردد به تو پیر
ناتوانی در مصاف کثرت پیر
کثرت‌هاشان رهنا و رهبرند...
کثرت‌هاشان آشیان هم‌اند
با که باید گفت این حال عجیب؟
فریدون مشیری

گفت دانایی که: کثرت خیره سر
حرکت کثرتش را در اندازد به خاک
و آن که با کثرتش مدارا می‌کند
در جوانی جان کثرت را بگیرد!
روز پیری، کثرت باشد هم چو شیر
مردمان کثرت بدگتر را می‌درند
و آن سنگ‌سازان که با هم مصمم‌اند
کثرت‌ها همراه و انسان‌ها غریب

حالت چهارم (نه خوش‌بین و نه بدبین): در حالت آخر می‌توانیم فرض کنیم

که با کنار رفتن قانون بعضی از مردم به قواعد قبلی پایبند مانده و طمع‌ورزی نسبت به داشته‌های دیگران نمی‌کنند. در مقابل نیز برخی افراد سعی می‌کنند نهایت سوءاستفاده را از این شرایط بکنند.

به نظر شما کدامیک از این ۴ حالت پس از بی‌قانونی برای شهر شما محتمل است؟ ممکن است هر کدام از شما نظری مخالف یا موافق بقیه داشته باشد. به نظرتان اختلاف نظرها نهایتاً از کجا ناشی می‌شود؟

بلی ...

تفاوت نگاه‌ها ناشی از خوش‌بینی یا بدبینی نسبت به ذات و ماهیت انسان است.

به چنین سؤالی در علوم اجتماعی سؤال بنیادین درباره انسان یا همان سؤال انسان‌شناسانه گفته می‌شود چرا که تفاوت پاسخ‌ها به این سؤال شرایط بسیار متفاوتی را در شناخت و پیش‌بینی جامعه به وجود می‌آورد.

مسیحیان گناه اولین آدم و حوا را غیرقابل بخشش می‌دانند و معتقدند این گناه بزرگ به همه انسان‌ها ارث رسیده و عامل بدبختی اوست.

درس ۱۴ انقلاب اسلامی ایران، نقطه عطف بیدار اسلامی

مقاومت منفی عالمان شیعی در دولت قاجار

- تعامل عالمان شیعی با حکومت قاجار، بر مدار مقاومت منفی بود.
- در مقاومت منفی، حاکمیت پادشاه، ظالمانه و غیرمشروع دانسته می‌شود و همکاری سیاسی با آن، فقط در حد واجبات نظامیه صورت می‌گیرد.
- تعریف واجبات نظامیه: اموری است که برای بقای اصل زندگی اجتماعی لازم است. (مانند: حفظ امنیت یا مقابله با دشمنان خارجی)

حرکت رقابت‌آمیز نخستین بیدارگران اسلامی در دولت قاجار

- نخستین بیدارگران اسلامی در ایران، عالمان شیعی بودند که جنبش‌هایی را برای اصلاح «رفتار» و «ساختار» حکومت قاجار به وجود آوردند.
- منظور از «اصلاح رفتار»: اصلاح نقشی که حکومت باید بازی کند.
- منظور از «اصلاح ساختار»: اصلاح روابط بین نقش‌هایی که در حکومت وجود دارد.
- هنگامی که دولتمردان قاجار به دلیل اثرپذیری از دولت‌های استعماری به‌جای مقاومت در برابر بیگانگان به‌سوی قراردادهای استعماری قدم برداشتند، مقاومت منفی عالمان شیعی به‌سوی فعالیت رقابت‌آمیز تغییر کرد.

تعریف فعالیت رقابت‌آمیز: فعالیت رقابت‌آمیز، ورود فعال به عرصه زندگی اجتماعی و سیاسی در جهت رقابت با قدرت حاکم است؛ نه حمایت و تأیید قدرت حاکم

- حرکت رقابت‌آمیز عالمان دینی با قاجار، حرکتی اصلاحی بود؛ یعنی آن‌ها برای اصلاح برخی از رفتارهای پادشاهان قاجار تلاش می‌کردند.
- نمونه‌هایی از فعالیت‌های رقابت‌آمیز اصلاحی که توسط نخستین بیدارگران اسلامی در ایران انجام شد عبارتند از: جنبش تنباکو و جنبش عدالتخانه جنبش تنباکو:

- جنبش تنباکو نمونه‌ای از فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی موفق بود.
- هدف نخستین بیدارگران اسلامی در به‌وجود آوردن جنبش تنباکو، اصلاح رفتارهای پادشاه قاجار بود.

جنبش عدالتخانه:

- تجربه موفق جنبش تنباکو به جنبش عدالتخانه منجر شد؛ به عبارت دیگر فعالیت رقابت‌آمیز از اصلاح رفتار در جنبش تنباکو به‌سوی اصلاح ساختار در جنبش عدالتخانه حرکت کرد.
- هدف نخستین بیدارگران اسلامی در عدالتخانه، اصلاح شیوه زمامداری پادشاه بود؛ نه اصلاح کار یا رفتار خاصی از پادشاه
- جنبش عدالتخانه به‌دنبال تأسیس مجلسی بود که قوانین عادلانه الهی را تدوین کند و شاه را ملزم سازد تا در چارچوب این قوانین عمل کند.
- جنبش عدالتخانه، حاکمیت را از مدار استبداد به مدار عدالت منتقل می‌کرد.
- لازم به ذکر است که در فقه اجتماعی و سیاسی تشیع، حاکمیتی که در جنبش عدالتخانه دنبال می‌شد، حاکمیت مطلوب و آرمانی نبود، بلکه حاکمیتی بود که فساد آن از استبداد کمتر بود، ولی به دلیل عدم امکان تحقق حاکمیت آرمانی و مشروع، عمل به جنبش عدالتخانه برای کنترل ظلم، مشروع بود.
- جنبش عدالتخانه موجب تغییر ساختار و نظام رفتار سیاسی جامعه می‌شد، از این جهت این جنبش، یک انقلاب اجتماعی محسوب می‌شد.

انقلاب مشروطه

- با اوج‌گیری جنبش عدالتخانه، منورالفکران غرب‌گرا به آن پیوستند و در تحصنی که در سفارتخانه انگلستان رخ داد، نام مشروطه را برای آن برگزیدند.
- عالمان مسلمان ضمن استقبال از همراهی منورالفکران، نام مشروطه را پذیرفتند؛ بنابراین جنبش عدالتخانه به مشروطه تغییر نام داد.
- مشروطه از دیدگاه عالمان مسلمان و منورالفکران غرب‌گرا:
 - مراد عالمان مسلمان از مشروطه: مشروط کردن حاکمیت به احکام عادلانه الهی بود.
 - مراد منورالفکران غرب‌گرا از مشروطه: نوعی از حاکمیت سکولار، نظیر حاکمیت دولت انگلستان بود.
 - مجلس در مشروطه عالمان مسلمان: محلی بود که در آن، قوانین بر مدار احکام شریعت تنظیم می‌شد.
 - مجلس در مشروطه منورالفکران غرب‌گرا: محلی بود که در آن، قوانین بر مدار اراده و خواست بشر شکل می‌گرفت.
- در جریان انقلاب مشروطه، رقابتی سخت میان بیدارگران اسلامی و منورالفکرهای غرب‌گرا به‌وجود آمد.
- سرانجام انقلاب مشروطه: در جریان انقلاب مشروطه، نزاع بین بیدارگران اسلامی و منورالفکران غرب‌گرا پس از دو دهه کشمکش با حضور قدرت‌های استعماری و دخالت انگلستان، به نفع جریان منورالفکران پایان پذیرفت و حاکمیت منورالفکران در ایران به «استبداد استعماری رضاخان» ختم شد.
- عملکرد رهبران دینی مشروطه پس از شکست در مشروطه:
 - رهبران دینی مشروطه پس از شکستی که در مشروطه خوردند، از موضع فعالیت رقابت‌آمیز به موضع مقاومت منفی بازگشتند.
 - موضع مقاومت منفی در مرجعیت شیعه تا شروع انقلاب اسلامی ادامه یافت.
 - ایراد وارد بر عدالتخانه یا مشروطه براساس اندیشه اجتماعی و سیاسی تشیع، این بود که رفتار عادلانه را بر کسانی تحمیل می‌کرد که با معیارهای الهی بر مسند قدرت قرار نگرفته بودند؛ یعنی کسانی که:
 ۱. قدرت را با شمشیر قوم و عشیره یا با حمایت دولت‌های استعمارگر به‌دست آورده بودند.
 ۲. عالم به عدالت نبودند.
 ۳. عمل به عدالت به مقدار کافی در شخصیت آنان نهادینه نشده بود.
- در اندیشه اجتماعی و سیاسی تشیع، مشروطه نظامی بود که به دلیل ناتوانی در برقراری حاکمیت آرمانی در آن شرایط، در مقایسه با نظام استبدادی اولویت برتری پیدا کرده بود.

نمونه تاریخی	ویژگی‌ها	فعالیت اجتماعی - سیاسی
تدوین رساله‌های جهادیه	همکاری با حاکم نامشروع فقط در حد واجبات نظامیه	مقاومت منفی
جنبش تنباکو	اصلاح رفتار حاکمان یا ساختار حکومت	فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی
جنبش عدالتخانه؛ انقلاب مشروطه	تغییر ساختار سیاسی	انقلاب اجتماعی
انقلاب اسلامی ایران	تغییر نظام و تحقق نظام دیگر	حرکت انقلابی

حاکمیت آرمانی دینی در اندیشه اجتماعی و سیاسی شیعی

- حاکمیت آرمانی دینی در اندیشه اجتماعی و سیاسی شیعی، حاکمیت الهی است.
- حاکمیت الهی توسط پیامبر (ص) و اهل بیت عصمت و طهارت (ع) تحقق می‌یابد.
- حاکمیت الهی در زمان غیبت امام زمان (عج) با اجرای روشمند احکام الهی، وظیفه کسانی می‌شود که هم آگاه و عالم به احکام و شرایط اجرای احکام باشند و هم به آگاهی خود عامل باشند.

انقلاب اسلامی

- انقلاب اسلامی ایران، فقط یک انقلاب سیاسی نبود، بلکه تمامی انسان‌ها را مخاطب خود قرار می‌داد.
- انقلاب اسلامی ایران بعد از گذشت بیش از هفتاد سال از انقلاب مشروطه و بعد از گذشت بیش از نیم قرن (۵۰ سال) حاکمیت دولت پهلوی رخ داد.
- انقلاب اسلامی ایران، بازگشت مردم ایران به حرکت ناتمامی بود که در مشروطه آغاز شده بود؛ بازگشتی با هزینه نزدیک به صد سال تجربه تاریخی، یعنی تجربه رقابت با متوالفکران غرب‌گرا، تجربه استبداد استعماری، تجربه رفتار روشنفکرانه که در حاشیه بلوک شرق و غرب عمل می‌کردند.
- امام خمینی، انقلاب را هنگامی آغاز کرد که:
 - شاه تحت حمایت دولت‌های غربی قرار داشت و حفظ امنیت منطقه را نیز برعهده گرفته بود.
 - روشنفکران چپ از صحنه رقابت‌های سیاسی داخلی کشور حذف شده بودند.
 - امام خمینی به‌عنوان یک مرجع دینی، عملکرد مردم و عالمان را از موضع مقاومت منفی به فعالیت رقابت‌آمیز تغییر داد.
 - این فعالیت رقابت‌آمیز از اعتراض به کاپیتولاسیون و رفتار استعماری شاه آغاز شد ولی در حد یک حرکت اصلاحی رفتار یا ساختار متوقف نشد و به‌صورت یک حرکت انقلابی درآمد که حذف نظام شاهنشاهی و تحقق حکومت اسلامی را موجب شد.

انقلاب‌های آزادی‌بخش قرن بیستم

- قرن بیستم را قرن انقلاب‌های آزادی‌بخش می‌دانند.
- در قرن بیستم جنبش‌های آزادی‌بخش در بسیاری از کشورهای جهان سوم در آفریقا، آسیای جنوب شرقی و آمریکای لاتین شکل گرفت، از جمله: انقلاب هند، کوبا و الجزایر
- بسیاری از جنبش‌های آزادی‌بخش قرن بیستم به انقلاب‌های اجتماعی ختم شد.
- آخرین انقلاب قرن بیستم، انقلاب اسلامی است.
- شباهت انقلاب اسلامی ایران با جنبش‌های آزادی‌بخش قرن بیستم:
- جنبش‌های آزادی‌بخش قرن بیستم و انقلاب اسلامی جهت‌گیری ضد استعماری داشتند.
- انقلاب‌های آزادی‌بخش در جهت از بین بردن سلطه سیاسی کشورهای غربی عمل می‌کردند.

نوع تفاوت	انقلاب‌های آزادی‌بخش	انقلاب اسلامی ایران
تفاوت اول	اغلب در رویارویی با بلوک غرب ایجاد شدند. / مورد حمایت بلوک شرق قرار می‌گرفتند. / بلوک شرق علاوه بر حمایت سیاسی، مهمات و سلاح آنان را نیز تأمین می‌کرد.	در رویارویی با رژیم شاه ایجاد شد. / به بلوک شرق وابستگی نداشت. / دارای جهت‌گیری ضد آمریکایی، ضد صهیونیستی و ضد مارکسیستی بود. / شعار «نه شرقی، نه غربی، جمهوری اسلامی» بیانگر جهت‌گیری آن است.
تفاوت دوم	اغلب با جنبش‌های چریکی گروه‌ها و احزاب مختلف شکل می‌گرفتند. / نیروهای چپ در ایران با الگو گرفتن از جنبش‌های آزادی‌بخش به‌دنبال حرکت‌های چریکی بود.	انقلاب فراگیر مردمی بود. / از متن روابط مردم با مرجعیت و رهبری دینی شکل گرفت و همه اقشار و گروه‌های جامعه را دربرمی‌گرفت. با حرکت یک گروه و حزب خاص پدید نیامد.
تفاوت سوم	در چارچوب نظریه‌ها و مکاتبی از نوع نظریه‌ها و مکاتب چپ شکل گرفتند که در حاشیه فلسفه‌های غربی برای حل مسائل جهان غرب به‌وجود آمده بود.	از آموزه‌های اسلامی بهره می‌برد. / تعلق به فلسفه‌ها و مکاتب سیاسی غرب نداشت.
تفاوت چهارم	در مقابله با استعمار قدیم و حذف کارگزاران مستقیم غرب، موفق؛ ولی در قطع وابستگی اقتصادی و فرهنگی ناموفق بود. استعمار با دست کارگزاران این انقلاب‌ها، به‌صورت جدید در چهره استعمار نو باز می‌گشت. / این انقلاب‌ها نتوانستند، جایگاه کشورشان را از حاشیه قطب‌های سیاسی و اقتصادی جهان، خارج کنند.	فقط یک انقلاب سیاسی نبود. / هویتی فرهنگی و تمدنی داشت. / قطب‌بندی جدید فرهنگی و تمدنی را پدید آورد. / در کانون قطب فرهنگی جهان اسلام قرار گرفت.

۱۲۸۰. در قرن بیستم، جنبش‌های آزادی‌بخش در بسیاری از کشورهای شکل گرفت. این جنبش‌ها جهت‌گیری داشت و انقلاب اسلامی در این ویژگی با آن‌ها مشترک
۱۲۸۱. انقلاب‌های آزادی‌بخش در جهت از بین بردن سلطه کشورهای غربی عمل می‌کردند و انقلاب ایران نیز به دنبال تغییر نظام سیاسی به دولت‌های غربی بود.
۱۲۸۲. انقلاب‌های آزادی‌بخش، اغلب با گروه‌های مختلف شکل گرفت. انقلاب اسلامی از متن روابط مردم با پدید آمد.
۱۲۸۳. انقلاب‌های آزادی‌بخش در چارچوب نظریه‌ها و مکاتبی شکل می‌گرفتند که در حاشیه برای حل مسائل و بحران‌های جهان غرب به وجود آمده بودند.
۱۲۸۴. انقلاب‌های آزادی‌بخش در مقابله با و حذف کارگزاران غرب موفق می‌شدند، ولی در قطع وابستگی و توفیقی نداشتند.

(پ) موارد سمت راست را با موارد سمت چپ انطباق دهید. (یک مورد از سمت چپ اضافی است).

۱۲۸۵.

الف - اموری که برای بقای اصل زندگی لازم است.	☐	☐	۱. استبداد استعماری رضاخان
ب - منظور منورالفکران از مشروطه این نوع حاکمیت بود.	☐	☐	۲. جنبش عدالتخانه
پ - نتیجه حاکمیت منورالفکران در ایران	☐	☐	۳. واجبات نظامیه
ت - ورود فعال در عرصه زندگی اجتماعی و سیاسی	☐	☐	۴. حاکمیت سکولار
ث - تغییر ساختار سیاسی جامعه و یک انقلاب اجتماعی	☐	☐	

(ت) به پرسش‌های زیر پاسخ کوتاه دهید.

۱۲۸۶. هدف نخستین بیدارگران اسلامی در ایران چه بود؟
۱۲۸۷. منظور از واجبات نظامیه چیست؟
۱۲۸۸. جنبش عدالتخانه از چه جهتی، یک انقلاب اجتماعی به‌شمار می‌آمد؟
۱۲۸۹. در جریان انقلاب مشروطه رقابت میان کدام گروه‌ها به‌وجود آمد؟
۱۲۹۰. هدف جنبش عدالتخانه چه بود؟
۱۲۹۱. انقلاب اسلامی ایران بعد از گذشت کدام رویداد زمانی رخ داد؟
۱۲۹۲. اجرای روش‌مند احکام الهی، وظیفه چه کسانی می‌شود؟
۱۲۹۳. مشکل عدالتخانه چه بود؟
۱۲۹۴. شعار «نه شرقی، نه غربی، جمهوری اسلامی» اشاره به کدام ویژگی منحصربه‌فرد انقلاب اسلامی ایران در مقایسه با دیگر انقلاب‌های آزادی‌بخش در قرن بیستم دارد؟
۱۲۹۵. انقلاب اسلامی ایران با حرکت کدام گروه و حزب به‌وجود آمد؟
۱۲۹۶. موارد زیر را فقط نام ببرید:
- الف) دو ویژگی مقاومت منفی عالمان شیعی در تعامل با دولت قاجار را نام ببرید.
- ب) سه مورد از اقدامات نخستین بیدارگران اسلامی در ایران را بنویسید.
- پ) مهم‌ترین ویژگی‌های انقلاب‌های آزادی‌بخش در قرن بیستم به‌جز انقلاب اسلامی را نام ببرید.
- ت) مهم‌ترین ویژگی‌های برجسته انقلاب اسلامی ایران در مقایسه با انقلاب‌های آزادی‌بخش در قرن بیستم را نام ببرید.

(ث) به پرسش‌های زیر پاسخ کامل دهید.

۱۲۹۷. امام‌خیمینی انقلاب اسلامی ایران را در چه شرایطی آغاز کرد؟
۱۲۹۸. چگونه در دوران حکومت قاجار، مقاومت منفی به فعالیت رقابت‌آمیز تغییر کرد؟
۱۲۹۹. چگونه منورالفکران غرب‌زده به جنبش عدالتخانه پیوستند؟
۱۳۰۰. هدف جنبش عدالتخانه چه بود؟
۱۳۰۱. آیا در فقه اجتماعی و سیاسی تشیع جنبش عدالتخانه یک نوع حاکمیت آرمانی است؟
۱۳۰۲. در مشروطه منورالفکران، مجلس چگونه محلی بود؟
۱۳۰۳. سازمان‌دهی تعامل عالمان شیعه با دولت قاجار چگونه بود؟
۱۳۰۴. رقابت و نزاعی که میان بیدارگران اسلامی و منورالفکران غرب‌گرا به‌وجود آمد چه سرانجامی یافت؟
۱۳۰۵. حاکمیت آرمانی دینی، در اندیشه اجتماعی و سیاسی شیعی، چگونه حاکمیتی است؟
۱۳۰۶. نتیجه فعالیت رقابت‌آمیز امام‌خیمینی چه بود؟
۱۳۰۷. چرا در اندیشه اجتماعی و سیاسی تشیع، مشروطه یک نظام آرمانی و به حسب ذات خود مشروع نبود، بلکه نظامی بود که در شرایط ناتوانی از برقراری حاکمیت آرمانی در قیاس با نظام استبدادی اولویت و برتری پیدا می‌کرد؟
۱۳۰۸. هزینه نزدیک به صد سال تجربه تاریخی انقلاب اسلامی ایران شامل چه تجربیاتی می‌شد؟
۱۳۰۹. تفاوت مشروطه عالمان مسلمان با مشروطه منورالفکران چیست؟

۱۳۱۰. تصویر مقابل مربوط به حزب توده است، وضعیت این گروه در زمان پهلوی چگونه بود؟

۱۳۱۱. این تصویر حضور فعال مردم در جنبش تنباکو به تبعیت از علما را نشان می‌دهد، این جنبش بیانگر کدام موضع رهبران دینی است؟

۱۳۱۲. تفاوت انقلاب‌های آزادی‌بخش و انقلاب اسلامی را در قطع وابستگی فرهنگی و اقتصادی بنویسید.

پرسش‌های درس ۱۴

(مفهومی، ترکیبی)

۱۳۱۳. به‌ترتیب گزینه‌ی درست را در ارتباط با موارد زیر مشخص کنید.

«انقلاب اسلامی ایران یک انقلاب سیاسی بود و تمامی انسان‌ها را مخاطب قرار می‌داد.»
«جنبش عدالتخانه و تنباکو دو نمونه از جنبش‌هایی هستند که نخستین بیدارگران اسلامی ایجاد کردند.»
«تعامل عالمان شیعی با قاجار بر مدار فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی بود.»

«بعد از انعقاد قراردادهای استعماری در دوره قاجار، مقاومت منفی به سوی فعالیت رقابت‌آمیز تغییر کرد.»

- ۱ نادرست - درست - نادرست
۲ درست - نادرست - درست
۳ نادرست - درست - نادرست
۴ درست - نادرست - نادرست

۱۳۱۴. واکنش نخستین بیدارگران اسلامی در مقابل دولت قاجار، به‌ترتیب، قبل از تأثیرپذیری دولت‌مردان قاجار از دولت‌های استعماری و پس از آن چگونه بود؟

(حافظه‌ای - کنکاشی)

- ۱ همکاری سیاسی با حاکمیت برای حفظ امنیت و مقابله در برابر دشمنان خارجی - اصلاح کار و رفتار خاصی از پادشاه و همچنین اصلاح شیوه زمامداری او
- ۲ همکاری اجتماعی با حاکمیت پادشاه در اموری که برای بقای اصل زندگی اجتماعی لازم است - مبارزات اجتماعی و سیاسی برای مقابله با حاکمیت قاجار
- ۳ ایجاد جنبش‌هایی به منظور اصلاح رفتار و ساختار حکومت قاجار - انتقال حاکمیت از مدار استبداد به مدار عدالت
- ۴ تدوین قوانین عادلانه در چارچوب قوانین الهی - تلاش برای ایجاد حاکمیت آرمانی دینی و اجرای روش‌مند احکام الهی

(ترکیبی، حافظه‌ای)

۱۳۱۵. به‌ترتیب گزینه‌ی درست را در ارتباط با موارد زیر انتخاب کنید.

«جنبش عدالتخانه از آن جهت که ساختار سیاسی جامعه را تغییر می‌داد، یک بود.»
«مجلس از نظر منورالفکران مشروطه‌خواه محلی بود که قوانین براساس تنظیم می‌شد.»
«تدوین رساله‌های جهادیه نمونه‌ای از است.»

- ۱ انقلاب سیاسی - احکام شریعت - فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی
۲ انقلاب سیاسی - احکام شریعت - مقاومت منفی
۳ انقلاب اجتماعی - اراده و خواست بشر - فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی
۴ انقلاب اجتماعی - اراده و خواست بشر - مقاومت منفی

(حافظه‌ای)

۱۳۱۶. منظور از مقاومت منفی و فعالیت‌های رقابت‌آمیز اصلاحی، به‌ترتیب، کدام است؟

- ۱ مقابله با حاکمیت پادشاه و شکل‌گیری جنبش‌های اجتماعی - رقابت فعال با حاکمیت پادشاه برای تغییر رفتار و ساختار آن
- ۲ غیرمشروع و ظالمانه دانستن حاکمیت و مقابله فعال سیاسی و اجتماعی با آن - ورود فعال در عرصه‌های زندگی اجتماعی و سیاسی
- ۳ عدم حمایت و عدم تأیید قدرت حاکم و درعین حال همکاری سیاسی با آن، تنها براساس ضرورت حفظ امنیت - تلاش برای اصلاح رفتار پادشاه و ساختار حکومت
- ۴ عدم همکاری سیاسی با حاکمیت، به جز اموری که برای بقای اصل زندگی اجتماعی لازم است - رقابت با قدرت حاکم در عرصه‌های زندگی اجتماعی، سیاسی و فرهنگی

(کنکاشی)

۱۳۱۷. در ارتباط با فعالیت رقابت‌آمیز کدام مورد درست است؟

- ۱ تجربه جنبش تنباکو، فعالیت‌های رقابت‌آمیز را از اصلاح ساختار به اصلاح رفتار برد که منجر به جنبش عدالتخانه شد.
- ۲ حاکمیت پادشاه، ظالمانه و غیرمشروع است به همین دلیل همکاری سیاسی با آن برای بقای اصل زندگی لازم است.
- ۳ حاکمیت پادشاه ظالمانه و غیرمشروع است و همکاری سیاسی با آن جز در اندازه واجبات نظامیه انجام نمی‌شود.
- ۴ ورود فعال در عرصه زندگی اجتماعی و سیاسی، نه در جهت حمایت و تأیید قدرت حاکم بلکه در رقابت با آن است.

(ترکیبی)

۱۳۱۸. کدام‌یک در ارتباط با جنبش تنباکو درست است؟

- ۱ در جهت عدم همکاری سیاسی و اجتماعی با قدرت حاکم قاجار شکل گرفت - نتیجه اصلاح رفتار پادشاه قاجار بود - منجر به تدوین قوانین عادلانه الهی شد.
- ۲ در جهت رقابت عالمان با قدرت حاکم قاجار به وجود آمد - نتیجه فعالیت عالمان در عرصه زندگی اجتماعی و سیاسی بود - منجر به تغییر ساختار حکومت قاجار شد.
- ۳ با ورود فعال عالمان در عرصه زندگی اجتماعی و سیاسی همراه بود - حاصل مقاومت منفی عالمان در مقابل حاکمیت قاجار بود - منجر به اصلاح شیوه زمامداری پادشاه قاجار شد.
- ۴ حرکت اصلاحی عالمان در عرصه زندگی اجتماعی و سیاسی بود - محصول قراردادهای دولتمردان قاجار با دولت‌های استعماری بود - منجر به اصلاح رفتار پادشاه قاجار شد.

(کنکاشی)

۱۳۱۹. کدام‌یک از موارد زیر به مشکل عدالتخانه اشاره دارد؟

- ۱ رفتار عادلانه را بر کسانی تحمیل می‌کرد که با معیارهای الهی به قدرت نرسیده بودند.
- ۲ با اوج‌گیری جنبش عدالتخانه، منورالفکران غرب‌گرا به آن پیوستند.
- ۳ در فقه اجتماعی و سیاسی تشیع، این نوع حاکمیت آرمانی نبود.
- ۴ معنای مشروطه در نظر عالمان دینی با منورالفکران تفاوت داشت.

۱۳۲۰. کدام یک در رابطه با جنبش عدالتخانه درست نیست؟

(سراسری - ۹۲)

- ۱ جنبش عدالتخانه از آن جهت که ساختار نظام رفتار سیاسی جامعه را تغییر می‌داد، یک انقلاب اجتماعی بود. هدف اصلاح کار یا رفتار خاصی از پادشاه نبود بلکه اصلاح شیوه زمامداری پادشاه بود.
- ۲ هدف، اصلاح کار یا رفتار خاصی از پادشاه نبود، بلکه اصلاح شیوه زمامداری پادشاه بود. به دنبال تأسیس مجلسی بود که قوانین عادلانه را تدوین کند و شاه را ملزم سازد تا در چارچوب قوانین عادلانه الهی عمل کند.
- ۳ به دنبال تأسیس مجلسی بود که قوانین عادلانه را تدوین کند و شاه را ملزم سازد تا در چارچوب قوانین عادلانه الهی عمل کند. جنبش عدالتخانه از آن جهت که ساختار نظام رفتار سیاسی جامعه را تغییر می‌داد یک انقلاب اجتماعی بود.
- ۴ این حرکت، حاکمیت را از مدار استبداد به مدار عدالت منتقل می‌ساخت و در فقه اجتماعی و سیاسی تشیع این نوع حاکمیت، حاکمیت مطلوب و آرمانی بود. هدف، اصلاح کار یا رفتار خاصی از پادشاه نبود بلکه اصلاح شیوه زمامداری پادشاه بود.

۱۳۲۱. جنبش عدالتخانه چه نوع انقلابی بود؟

(ماضی‌ای)

- ۱ یک انقلاب سیاسی بود؛ زیرا رفتار سیاسی پادشاه قاجار را اصلاح کرد.
- ۲ یک انقلاب اجتماعی بود؛ زیرا رفتار سیاسی جامعه را اصلاح کرد.
- ۳ یک انقلاب اجتماعی بود؛ زیرا ساختار نظام رفتار سیاسی جامعه را تغییر داد.
- ۴ یک انقلاب سیاسی بود؛ زیرا ساختار نظام رفتار سیاسی جامعه را تغییر داد.

۱۳۲۲. کدام یک در ارتباط با تفاوت انقلاب اسلامی ایران و انقلاب‌های آزادی‌بخش درست نیست؟

(مفوی)

- ۱ انقلاب‌های آزادی‌بخش در جهان دوقطبی قرن بیستم، اغلب در مقابل بلوک شرق قرار می‌گرفتند ولی ایران به هیچ بلوکی وابستگی نداشت.
- ۲ انقلاب‌های آزادی‌بخش اغلب با جنبش‌های چریکی گروه‌ها و احزاب مختلف شکل می‌گرفتند ولی انقلاب اسلامی یک انقلاب فراگیر مردمی بود.
- ۳ انقلاب‌های آزادی‌بخش در قطع وابستگی اقتصادی و فرهنگی توفیقی نداشتند، اما انقلاب اسلامی ایران هویتی فرهنگی و تمدنی داشت.
- ۴ انقلاب‌های آزادی‌بخش نتوانستند جایگاه کشورشان را از حاشیه قطب‌های سیاسی و اقتصادی جهان خارج کنند، اما انقلاب اسلامی ایران قطب‌بندی سیاسی شرق و غرب را پشت سر گذاشت.

۱۳۲۳. نام مشروطه، به ترتیب، توسط چه کسانی و در چه زمانی به جای نام عدالتخانه پذیرفته شد؟

(ماضی‌ای - کنکاشی)

- ۱ منورالفکران غرب‌گرا - در تحصنی که در سفارتخانه انگلستان رخ داد.
- ۲ بیدارگران اسلامی - در تحصنی که در سفارتخانه انگلستان رخ داد.
- ۳ بیدارگران اسلامی - پس از به نتیجه رسیدن جنبش عدالتخانه و اصلاحاتی که در ساختار حکومت قاجار صورت پذیرفت.
- ۴ منورالفکران غرب‌گرا - پس از به نتیجه رسیدن جنبش عدالتخانه و اصلاحاتی که در ساختار حکومت قاجار صورت پذیرفت.

۱۳۲۴. تصویر مقابل مربوط به حزب توده است، کدام مورد در ارتباط با وضعیت حزب توده در زمان پهلوی نادرست است؟

(مفوی)

(ماضی‌ای)

۱۳۲۵. کدام یک، به ترتیب، در ارتباط با دیدگاه منورالفکران غرب‌گرا و بیدارگران اسلامی در رابطه با مشروطه درست است؟

(ماضی‌ای)

- ۱ تنظیم قوانین انسانی و ایجاد حاکمیت سکولار - تدوین قوانین انسانی عادلانه برای کنترل رفتارشان
- ۲ عدم تنظیم قوانین بر مدار احکام شریعت - اصلاح قوانین تدوین شده بر مدار خواست بشر
- ۳ تنظیم قوانین بر اساس خواست و اراده بشر - تنظیم قوانین بر اساس احکام شریعت
- ۴ ایجاد حاکمیت سکولار مانند حاکمیت دولت انگلستان - تأسیس مجلس و تدوین قوانینی خارج از حاشیه بلوک شرق و غرب

۱۳۲۶. نزاع بین منورالفکران غرب‌گرا و بیدارگران اسلامی در جریان انقلاب مشروطه، به ترتیب، چه مدت به طول انجامید و سرانجام آن چه بود؟

(ماضی‌ای)

- ۱ بیش از دو دهه - با دخالت دولت‌های استعماری اروپایی به نفع جریان منورالفکران پایان پذیرفت و به استبداد استعماری رضاخان منجر شد.
- ۲ کمتر از بیست سال - با دخالت دولت‌های استعماری اروپایی به تشکیل حاکمیت سکولار و تنظیم قوانین بر مدار اراده بشر منجر شد.
- ۳ کمتر از دو دهه - با دخالت انگلستان به نفع منورالفکران غرب‌گرا، به تشکیل حاکمیت سکولار نظیر حاکمیت دولت انگلستان منجر شد.
- ۴ بیست سال - با دخالت انگلستان به نفع منورالفکران غرب‌گرا، به استبداد استعماری رضاخان منجر شد.

(کنکاشی)

۱۳۲۷. به ترتیب بگویید، موضع رهبران دینی مشروطه در دوره رضاخان چه بود و چند سال به طول انجامید؟

(کنکاشی)

- ۱ مقاومت منفی - بیش از پنجاه سال
- ۲ فعالیت رقابت‌آمیز - بیش از هفتاد سال
- ۳ مقاومت منفی - بیش از هفتاد سال
- ۴ فعالیت رقابت‌آمیز - بیش از پنجاه سال

۱۳۲۸. در ارتباط با تصویر مقابل که نشان‌دهنده جنبش تنباکو است، کدام مورد نادرست است؟

(مفوی)

(مفوی)

- ۱ همکاری سیاسی با حاکمیت پادشاه جز در حد واجبات نظامیه انجام نمی‌شود.
- ۲ انعقاد قراردادهای استعماری در دوره قاجار موضع مقاومت منفی را به سوی فعالیت رقابت‌آمیز تغییر داد.
- ۳ فعالیت رقابت‌آمیز، ورود فعال به عرصه زندگی اجتماعی و سیاسی است.
- ۴ این جنبش، فعالیت رقابت‌آمیز را از اصلاح رفتار به سوی اصلاح ساختار برد.

۱۳۲۹. کدام یک از موارد زیر در رابطه با نتیجه فعالیت‌های امام‌خیمینی درست نیست؟

(مفوی)

- ۱ این فعالیت در حد یک حرکت اصلاحی رفتار یا ساختار متوقف نشد.
- ۲ امام‌خیمینی به‌عنوان یک مرجع دینی مردم و عالمان را از موضع فعالیت رقابت‌آمیز به مقاومت منفی بازگرداند.
- ۳ این جنبش به صورت یک حرکت انقلابی درآمد که حذف شاهنشاهی و تحقق حکومت اسلامی را دنبال می‌کرد.
- ۴ انقلاب اسلامی ایران، بازگشت مردم به حرکت ناتمامی بود که در مشروطه آغاز کرده بودند.

۱۳۳۰. انقلاب اسلامی ایران چه زمانی اتفاق افتاد؟

- ۱) بیش از هفتاد سال پس از انقلاب مشروطه و بیش از پنجاه سال پس از حاکمیت پهلوی
- ۲) کمتر از هفتاد سال پس از انقلاب مشروطه و کمتر از پنجاه سال پس از حاکمیت پهلوی
- ۳) بیش از هفتاد سال پس از انقلاب مشروطه و کمتر از نیم قرن پس از حاکمیت پهلوی
- ۴) کمتر از هفتاد سال پس از انقلاب مشروطه و بیش از نیم قرن پس از حاکمیت پهلوی

(حافظه‌ای)

۱۳۳۱. قبل از پیروزی انقلاب اسلامی ایران، منورالفکران چپ چه موقعیتی داشتند؟

- ۱) موضع مقاومت منفی را در پیش گرفته بودند.
- ۲) به فعالیت‌های رقابت‌آمیز می‌پرداختند.
- ۳) در فعالیت‌های سیاسی داخلی کشور نقش فعالی داشتند.
- ۴) از صحنه رقابت‌های سیاسی داخلی کشور حذف شده بودند.

(حافظه‌ای)

۱۳۳۲. کدام یک از موارد زیر را می‌توان به‌عنوان حرکت آغازین امام خمینی در جهت تحقق انقلاب اسلامی ذکر کرد؟

- ۱) تغییر عملکرد وی از موضع مقاومت منفی به تغییر ساختاری و حرکت انقلابی
- ۲) ایجاد حرکت رقابت‌آمیز در برابر قانون کاپیتولاسیون و رفتار استعماری محمدرضا شاه
- ۳) هدایت فعالیت رقابت‌آمیز از اصلاح رفتار استعماری محمدرضا به اصلاح ساختار حاکمیت پهلوی
- ۴) عدم همکاری سیاسی و اجتماعی با حاکمیت پهلوی به دلیل اثرپذیری آن از دولت‌های استعماری غرب

(حافظه‌ای)

۱۳۳۳. براساس اندیشه اجتماعی و سیاسی شیعی، در زمان غیبت امام زمان (عج) اجرای روشمند احکام الهی برعهده چه کسانی است؟

- ۱) به‌طور عام وظیفه فقها است؛ یعنی کسانی که هم به احکام و شرایط اجرای احکام آگاه و هم به آگاهی خود عالم هستند.
- ۲) به‌طور خاص وظیفه فقها است؛ یعنی کسانی که هم به احکام و شرایط اجرای احکام آگاه و هم به آگاهی خود عالم هستند.
- ۳) به‌طور عام وظیفه فقها است؛ یعنی کسانی که هم به احکام و شرایط اجرای احکام آگاه و هم به آگاهی خود عامل هستند.
- ۴) به‌طور خاص وظیفه فقها است؛ یعنی کسانی که هم به احکام و شرایط اجرای احکام آگاه و هم به آگاهی خود عامل هستند.

(حافظه‌ای-کنکاشی)

۱۳۳۴. در اندیشه اجتماعی و سیاسی تشیع، مشروطه

- ۱) بر حسب ذات خود مشروع بود؛ زیرا رفتار عادلانه را بر کسانی تحمیل می‌کرد که عالم به عدالت نبودند و عمل به عدالت نیز در شخصیت آنان به هیچ وجه نهادینه نشده بود.
- ۲) بر حسب ذات خود مشروع بود؛ زیرا در شرایط ناتوانی از برقراری حاکمیت آرمانی در قیاس با نظام استبدادی اولویت و برتری داشت.
- ۳) بر حسب ذات خود مشروع نبود؛ زیرا تنها حاصل بازگشت جامعه به آگاهی اسلامی برای مقابله با استبداد استعماری بود.
- ۴) بر حسب ذات خود مشروع نبود؛ زیرا عدالت را کسانی اجرا می‌کردند که با معیارهای الهی بر مسند قدرت قرار نگرفته بودند.

(حافظه‌ای-کنکاشی)

۱۳۳۵. جنبش‌های آزادی‌بخش

- ۱) در اغلب موارد با حرکت جنبش‌های چریکی گروه‌ها و احزاب مختلف شکل می‌گرفتند.
- ۲) در قرن نوزدهم در اغلب کشورهای جهان سوم، قبل از انقلاب اسلامی ایران شکل گرفتند.
- ۳) در بسیاری از موارد به جنبش‌های اجتماعی و تغییر یک نظام سیاسی وابسته به دولت‌های غربی ختم نشدند.
- ۴) اغلب در رویارویی با بلوک شرق شکل می‌گرفتند و مورد حمایت سیاسی بلوک غرب واقع شدند.

(کنکاشی)

۱۳۳۶. کدام یک، در ارتباط با انقلاب اسلامی ایران درست نیست؟

- ۱) یک انقلاب با هدف سیاسی و هویتی فرهنگی و تمدنی بود.
- ۲) قطب‌بندی جدید فرهنگی و تمدنی را به وجود آورد و در کانون این قطب فرهنگی قرار گرفت.
- ۳) با حرکت یک گروه یا حزب خاص پدید نیامد، بلکه با حرکت احزاب مختلف شکل گرفت.
- ۴) به منظور مقابله با آسیب‌های سیاسی، اقتصادی و فرهنگی حاصل از ناحیه غرب ایجاد شد.

(ترکیبی)

۱۳۳۷. کدام یک، در ارتباط با انقلاب‌های آزادی‌بخش قرن بیستم درست نیست؟

- ۱) با بازگشت استعمار به‌صورت نوین در چهره استعمار نو، از طریق کارگزاران انقلابی خود مواجه می‌شدند.
- ۲) در خارج کردن جایگاه خود از حاشیه قطب‌های سیاسی و اقتصادی جهان به‌طور موفقیت‌آمیز عمل نکردند.
- ۳) در چارچوب نظریه‌های چپی ایجاد شدند که در حاشیه فلسفه‌های غربی برای حل مسائل جهان غرب به وجود آمده بودند.
- ۴) در مقابله با استعمار قدیم و حذف کارگزاران مستقیم غرب و همچنین در قطع وابستگی اقتصادی و فرهنگی موفق بودند.

(ترکیبی)

۱۲۳۷. **گزینه ۲** آتاتورک در ترکیه - رضاخان در ایران - امان‌الله‌خان در افغانستان
۱۲۳۸. **گزینه ۳** گزینه «۱»: اگر «اصلاح» تبدیل شود به «حذف»، درست خواهد بود. / گزینه «۲»: قدرت حاکمان سکولار به قدرت استعمارگران وابسته بود. نه منورالفکران / گزینه «۴»: حاکمان سکولار، منورالفکر نبودند، بلکه توسط منورالفکران به حکومت رسیدند.
۱۲۳۹. **گزینه ۴** رهاورد حکومت منورالفکران غرب‌گرا در کشورهای اسلامی، استبداد استعماری است. آنان به دلیل وابستگی به کشورهای استعمارگر، استقلال سیاسی و اقتصادی جوامع اسلامی را مخدوش می‌سازند و مقاومت‌های مردمی برای حفظ هویت اسلامی خود را سرکوب می‌کنند.
۱۲۴۰. **گزینه ۱** در هم ریختن نظم پیشین به بهانه رسیدن به جایگاه کشورهای غربی انجام می‌شود، اما در عمل همچنان خصوصیات کشورهای پیرامونی و استعمارزده را دارند.
۱۲۴۱. **گزینه ۱** شکل‌گیری اعتراض برخی نخبگان کشورهای اسلامی در مقابل عدم دستیابی کشورشان به شاخص‌های دولت‌های غربی و شکل‌گیری جریان‌های چپ در کشورهای اروپایی.
۱۲۴۲. **گزینه ۳** اعتراض به حرکت‌های سیاسی آنان، مشابه اعتراضات شکل گرفته در طی قرن بیستم نسبت به عملکرد اقتصادی نظام‌های لیبرالیستی کشورهای غربی بود.
۱۲۴۳. **گزینه ۳** روشنفکران التقاطی در کشورهای اسلامی پدید آمدند. با این توضیح گزینه‌های «۲» و «۴» را رد می‌کنیم. این گروه از روشنفکران دیدگاه‌های خود را بدون رویارویی مستقیم و گاه با استفاده از پوشش دینی بیان می‌کردند.
۱۲۴۴. درست
۱۲۴۵. نادرست - انقلاب اسلامی ایران، تنها یک انقلاب سیاسی نبود و تمام انسان‌ها را مخاطب خود قرار می‌داد.
۱۲۴۶. نادرست - پادشاه مشروع دانسته نمی‌شود.
۱۲۴۷. درست
۱۲۴۸. نادرست - انقلاب سیاسی نبود.
۱۲۴۹. درست
۱۲۵۰. نادرست - انقلاب اسلامی ایران، بازگشت مردم ایران به حرکت ناتمامی بود که در زمان مشروطه آغاز شده بود.
۱۲۵۱. درست
۱۲۵۲. نادرست - مشکل این بود که رفتار عادلانه را به کسی تحمیل می‌کرد که با معیارهای الهی به قدرت نرسیده بود.
۱۲۵۳. نادرست - در آغاز انقلاب اسلامی، شاه به بلوک شرق وابستگی نداشت.
۱۲۵۴. درست
۱۲۵۵. نادرست - فعالیت رقابت‌آمیز امام خمینی، حرکت انقلابی بود.
۱۲۵۶. نادرست - قرن بیستم را قرن انقلاب‌های آزادی‌بخش می‌دانند.
۱۲۵۷. نادرست - مشروطه کاملاً نادرست است.
۱۲۵۸. نادرست - در مقاومت منفی حاکمیت پادشاه، ظالمانه و غیرمشروع دانسته می‌شود و در مقابله با دشمنان خارجی در حد واجبات نظامیه همکاری سیاسی صورت می‌گیرد.
۱۲۵۹. درست
۱۲۶۰. مقاومت منفی
۱۲۶۱. فعالیت رقابت‌آمیز - مقاومت منفی
۱۲۶۲. حرکت اصلاحی
۱۲۶۳. استبداد - عدالت
۱۲۶۴. احکام عادلانه الهی - سکولار
۱۲۶۵. جنبش تنباکو
۱۲۶۶. استبداد استعماری
۱۲۶۷. اجتماعی - سیاسی
۱۲۶۸. کاپیتولاسیون - استعماری
۱۲۶۹. فرهنگی و تمدنی
۱۲۷۰. بلوک غرب
۱۲۷۱. کشورهای غربی
۱۲۷۲. رفتار - ساختار - مقاومت منفی
۱۲۷۳. ظالمانه و غیرمشروع - واجبات نظامیه - زندگی اجتماعی
۱۲۷۴. اجتماعی - سیاسی - رفتار - ساختار - عدالتخانه
۱۲۷۵. ساختار سیاسی
۱۲۷۶. منورالفکران غرب‌گرا - مشروطه - استبداد استعماری رضاخان
۱۲۷۷. حاکمیت - منورالفکران
۱۲۷۸. مقاومت منفی - فعالیت رقابت‌آمیز - کاپیتولاسیون (و رفتار استعماری شاه)
۱۲۷۹. آگاهی
۱۲۸۰. جهان سوم - ضد استعماری - است
۱۲۸۱. سیاسی - وابسته
۱۲۸۲. جنبش‌های چریکی - مرجعیت دینی
۱۲۸۳. فلسفه‌های غربی
۱۲۸۴. استعمار قدیم - مستقیم - اقتصادی - فرهنگی
۱۲۸۵. ۱. پ / ۲. ث / ۳. الف / ۴. ب
۱۲۸۶. اصلاح رفتار و ساختار حکومت قاجار
۱۲۸۷. اموری که برای بقای اصل زندگی اجتماعی لازم است.
۱۲۸۸. از آن جهت که ساختار سیاسی جامعه را تغییر می‌داد.
۱۲۸۹. بین بیدارگران اسلامی و منورالفکران غرب‌گرا
۱۲۹۰. اصلاح شیوه زمامداری شاه
۱۲۹۱. بعد از گذشت بیش از هفتاد سال از انقلاب مشروطه و گذشت بیش از نیم قرن از حاکمیت دولت پهلوی رخ داد.
۱۲۹۲. وظیفه کسانی که هم آگاه و عالم به احکام و شرایط اجرای احکام می‌باشند و هم به آگاهی خود عامل باشند.
۱۲۹۳. این بود که رفتاری عادلانه را بر کسانی تحمیل می‌کرد که با معیارهای الهی به قدرت نرسیده بودند.
۱۲۹۴. عدم وابستگی به دو بلوک شرق و غرب
۱۲۹۵. انقلاب اسلامی ایران با حرکت یک گروه و حزب خاص پدید نیامد، بلکه یک انقلاب فراگیر مردمی بود که از عمق روابط مردم با رهبری دینی به وجود آمد.
۱۲۹۶. الف) حاکمیت پادشاه ظالمانه و غیرمشروع دانسته می‌شود. (۲) همکاری سیاسی با آن، جز در حد واجبات نظامیه انجام نمی‌شود. (ب) (۱) ایجاد جنبش‌هایی برای اصلاح رفتار و ساختار. (۲) سازمان دادن تعامل خود با دولت قاجار بر مدار مقاومت منفی. (۳) تغییر مقاومت منفی به سوی فعالیت رقابت‌آمیز. (پ) (۱) اغلب در رویارویی با بلوک غرب شکل می‌گرفتند و مورد حمایت بلوک شرق واقع می‌شدند. (۲) اغلب با جنبش‌های چریکی گروه‌ها و احزاب مختلف شکل می‌گرفتند. این جنبش‌ها یا سرکوب می‌شدند یا پس از چند سال مبارزه به پیروزی دست می‌یافتند. (ت) (۱) انقلاب اسلامی ایران، یک انقلاب فراگیر مردمی بود. این انقلاب از متن روابط مردم با مرجعیت و رهبری دینی پدید آمد و همه اقشار و گروه‌های جامعه را در برمی‌گرفت. (۲) انقلاب اسلامی یک هویت فرهنگی و تمدنی داشت، قطب سیاسی شرق و غرب را پشت سر گذاشته بود و خود در کانون قطب فرهنگی جهان اسلام قرار داشت.

۱۳۱۲. انقلاب‌های آزادی‌بخش در مقابله با استعمار قدیم و حذف کارگزاران مستقیم غرب موفق می‌شدند. ولی در قطع وابستگی اقتصادی و فرهنگی توفیقی نداشتند و از فرادای پیروزی، استعمار با دست کارگزاران این انقلاب‌ها در چهره استعمار نو باز می‌گشت و نتوانستند جایگاه کشورشان را از حاشیه قطب‌های سیاسی و اقتصادی جهان خارج کنند، اما انقلاب اسلامی ایران تنها یک انقلاب سیاسی نبود؛ بلکه هویتی فرهنگی و تمدنی داشت که قطب‌بندی سیاسی شرق و غرب را پشت سر گذاشت و خود در کانون قطب فرهنگی جهان اسلام قرار گرفت.

۱۳۱۳. **گزینه ۳** انقلاب اسلامی ایران یک انقلاب سیاسی نبود و تمامی انسان‌ها را مخاطب قرار می‌داد. تعامل عالمان شیعی با قاجار بر مدار مقاومت منفی بود.

۱۳۱۴. **گزینه ۱** واکنش نخستین بیدارگران اسلامی، قبل از تأثیرپذیری دولتمردان قاجار از دولت‌های استعماری به صورت مقاومت منفی بود که براساس آن، همکاری سیاسی جز در حد واجبات نظامیه (اموری که برای بقای اصل زندگی اجتماعی لازم است) انجام نمی‌شد. با این توضیح، گزینه‌های «۳» و «۴» را می‌توانیم به راحتی حذف کنیم. گزینه «۲» را نیز می‌توانیم رد کنیم، زیرا در بخش اول آن به جای «همکاری سیاسی»، «همکاری اجتماعی» به کار رفته است. واکنش نخستین بیدارگران اسلامی پس از تأثیرپذیری دولتمردان قاجار از دولت‌های استعماری، حرکت‌های اصلاحی؛ یعنی اصلاح رفتار شاه و اصلاح ساختار حاکمیت بود.

۱۳۱۵. **گزینه ۴** جنبش عدالتخانه یک انقلاب اجتماعی بود / مجلس از نظر منورالفکران مشروطه‌خواه محلی بود که در آن قوانین براساس اراده و خواست بشر تنظیم می‌شد / تدوین رساله‌های جهادیه نمونه‌ای از مقاومت منفی است.

۱۳۱۶. **گزینه ۳** در بخش اول گزینه‌های «۱» و «۲» به مقابله با حاکمیت پادشاه اشاره شده است، نه مقاومت منفی، پس این گزینه‌ها را رد می‌کنیم. اگر واژه «فرهنگی» در بخش دوم گزینه «۴» حذف می‌شد، این گزینه درست بود.

۱۳۱۷. **گزینه ۴** گزینه‌های «۲» و «۳» در مورد مقاومت‌های منفی درست هستند. گزینه «۱» به جای رقابت‌آمیز باید مقاومت منفی گذاشته شود و جای ساختار و رفتار عوض شود تا گزینه درستی گردد.

۱۳۱۸. **گزینه ۴** گزینه «۱»: جنبش تنباکو منجر به تدوین قوانین عادلانه الهی نشد، ولی در این گزینه عکس این موضوع مطرح شده است. / گزینه «۲»: جنبش تنباکو اصلاح رفتار شاه را دنبال می‌کرد، نه تغییر ساختار حکومت یا شیوه زمامداری / گزینه «۳»: مانند گزینه «۲»، آن را رد می‌کنیم. / گزینه «۴»: در کتاب درسی به موفقیت‌آمیز بودن جنبش تنباکو اشاره شده است و می‌دانید که جنبش تنباکو به دنبال اصلاح رفتار پادشاه قاجار بود، بنابراین، نتیجه می‌گیریم که این جنبش، موفق به اصلاح رفتار شاه شده است.

۱۳۱۹. **گزینه ۱** مشکل عدالتخانه این بود که رفتار عادلانه را بر کسانی تحمیل می‌کرد که با معیارهای الهی به قدرت نرسیده بودند.

۱۳۲۰. **گزینه ۴** جنبش عدالتخانه به دنبال حاکمیت مطلوب و آرمانی نبود.

۱۳۲۱. **گزینه ۳** جنبش عدالتخانه یک انقلاب اجتماعی بود، نه انقلاب سیاسی، زیرا ساختار نظام رفتار سیاسی جامعه را تغییر داد.

۱۳۲۲. **گزینه ۱** انقلاب‌های آزادی‌بخش در جهان دو قطبی قرن بیستم، اغلب در مقابل بلوک غرب قرار می‌گرفتند ولی ایران به هیچ بلوکی وابستگی نداشت.

۱۳۲۳. **گزینه ۱** به این نکته توجه داشته باشید که نام مشروطه در تحصنی که در سفارتخانه انگلستان رخ داد، توسط منورالفکران غرب‌گرا برگزیده شد و توسط بیدارگران اسلامی پذیرفته شد.

۱۳۲۴. **گزینه ۳** حاکمیت منورالفکران به استبداد استعماری رضاخان ختم شد.

۱۳۲۵. **گزینه ۳** بخش اول تمام گزینه‌ها در ارتباط با دیدگاه منورالفکران درست است، اما تنها بخش دوم در گزینه «۳» در ارتباط با دیدگاه بیدارگران اسلامی در ارتباط با مشروطه صحیح است.

۱۲۹۷. امام‌خمینی، انقلاب را هنگامی آغاز کرد که شاه در حاشیه دولت‌های غربی در جایگاهی امن قرار گرفته بود و مأموریت حفظ امنیت منطقه را به عهده داشت. روشنفکران چپ نیز از صحنه رقابت‌های سیاسی داخلی کشور حذف شده بودند.

۱۲۹۸. زمانی که دولتمردان قاجار به دلیل اثرپذیری از دولت‌های استعماری به جای مقاومت در برابر بیگانگان به سوی قراردادهای استعماری قدم برداشتند. مقاومت منفی به سوی فعالیت رقابت‌آمیز تغییر کرد.

۱۲۹۹. با اوج جنبش عدالتخانه منورالفکران غرب‌زده به آن پیوستند و در تحصنی که در سفارتخانه انگلستان رخ داد، نام مشروطه را برای آن برگزیدند. عالمان مسلمان نیز از همراهی منورالفکران این نام را پذیرفتند.

۱۳۰۰. هدف جنبش عدالتخانه تنها اصلاح کار یا رفتار خاصی از پادشاه نبود؛ بلکه اصلاح شیوه زمامداری شاه بود. این جنبش با توجه به شرایط داخلی و خارجی در پی تأسیس مجلسی بود که قوانین عادلانه الهی را تدوین کند و شاه را ملزم سازد تا در چارچوب این قوانین عمل کند.

۱۳۰۱. این حرکت، حاکمیت را از مدار استبداد به مدار عدالت منتقل می‌ساخت. در فقه اجتماعی و سیاسی تشیع، این نوع حاکمیت نیز آرمانی نبود، بلکه فساد آن از استبداد کمتر بود و ظلم را کنترل می‌کرد. به همین دلیل تنها در شرایطی که تحقق حاکمیت آرمانی و مشروع، امکان نداشت، پذیرش آن ممکن بود.

۱۳۰۲. محلی نبود که در آن قوانین بر مدار احکام شریعت تنظیم شود؛ بلکه محلی بود که در آن قوانین بر مدار خواست و اراده بشر شکل می‌گرفت.

۱۳۰۳. تعامل عالمان شیعی با آن‌ها بر مدار مقاومت منفی بود.

۱۳۰۴. پس از دو دهه کشمکش، این نزاع با حضور قدرت‌های استعماری و دخالت انگلستان به نفع جریان منورالفکران پایان پذیرفت و حاکمیت منورالفکران به استبداد استعماری رضاخان ختم شد.

۱۳۰۵. حاکمیت الهی است که به وسیله پیامبر (ص) و اهل بیت عصمت و طهارت (ع) تحقق پیدا می‌کند و در زمان غیبت امام زمان (عج) اجرای روش‌مند احکام الهی، وظیفه کسانی می‌شود که هم آگاه و عالم به احکام و شرایط اجرای احکام باشند و هم به آگاهی خود عامل باشند.

۱۳۰۶. امام‌خمینی به‌عنوان یک مرجع دینی، مردم و عالمان را از موضع مقاومت منفی به فعالیت رقابت‌آمیز بازگرداند. این فعالیت رقابت‌آمیز، گرچه با اعتراض به کاپیتولاسیون و رفتار استعماری شاه آغاز شد، ولی در حد یک حرکت اصلاحی رفتار یا ساختار متوقف نشد و به صورت یک حرکت انقلابی درآمد که حذف شاهنشاهی و تحقق حکومت اسلامی را دنبال می‌کرد.

۱۳۰۷. زیرا قدرت را با شمشیر قوم و عشیره یا با حمایت دولت‌های استعمارگر به دست آورده بودند و عالم به عدالت نبوده و عمل به عدالت نیز به مقدار کافی در شخصیت آن‌ها نهادینه نشده بود.

۱۳۰۸. تجربه رقابت با منورالفکران غرب‌گرا، تجربه استبداد استعماری و تجربه رفتار روشنفکرانی که در حاشیه بلوک شرق و غرب عمل می‌کردند.

۱۳۰۹. مشروطه عالمان، مشروط کردن حاکمیت به احکام عادلانه الهی بود. اما مراد منورالفکران از مشروطه، نوعی از حاکمیت سکولار نظیر حاکمیت دولت انگلستان بود.

۱۳۱۰. شاه در حاشیه دولت‌های غربی در جایگاهی امن قرار گرفته بود و مأموریت حفظ امنیت منطقه را به عهده داشت. روشنفکران چپ نیز از صحنه رقابت‌های سیاسی داخلی کشور حذف شده بودند. حزب توده از سازمان‌یافته‌ترین احزاب سیاسی چپ و مخالف شاه بود که با سرکوب گسترده از سوی حکومت پهلوی روبه‌رو شد.

۱۳۱۱. مربوط به فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی است. منظور از فعالیت رقابت‌آمیز، ورود فعال به عرصه زندگی اجتماعی و سیاسی، نه درجهت تأیید قدرت حاکم و حمایت از آن، بلکه در رقابت با آن است. حرکت رقابت‌آمیز عالمان دینی با قاجار، حرکت اصلاحی بود. آن‌ها تلاش می‌کردند تا برخی رفتارهای پادشاهان قاجار را اصلاح نمایند. جنبش تنباکو نمونه‌ای موفق از فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی است. این تجربه موفق، فعالیت رقابت‌آمیز را از اصلاح رفتار به سوی اصلاح ساختار برد و به جنبش عدالتخانه منجر شد.

۱۳۲۶. **گزینه ۴** نزاع بین منورالفکران غرب‌گرا و بیدارگران اسلامی در جریان انقلاب مشروطه، دو دهه یا بیست سال به طول انجامید و با دخالت انگلستان به نفع منورالفکران به حاکمیت استبداد استعماری رضاخان انجامید.
۱۳۲۷. **گزینه ۱** موضع رهبران دینی در دوره رضاخان (یعنی پس از شکست آنان در مشروطه) از فعالیت رقابت‌آمیز به موضع مقاومت منفی تغییر کرد و تا انقلاب اسلامی ادامه داشت. دقت داشته باشید که رضاخان بیست سال پس از مشروطه حاکمیت را به دست گرفت. همان‌طور که می‌دانید انقلاب مشروطه بیش از هفتاد سال قبل از انقلاب اسلامی شکل گرفت، بنابراین، اگر بیست‌سال را از بیش از هفتاد سال کم کنیم به عدد بیش از پنجاه سال خواهیم رسید.
۱۳۲۸. **گزینه ۱** همکاری سیاسی با حاکمیت پادشاه جز در حد واجبات نظامیه انجام نمی‌شود مربوط به مقاومت منفی است و جنبش تنباکو مربوط به فعالیت رقابت‌آمیز اصلاحی است.
۱۳۲۹. **گزینه ۲** امام خمینی به‌عنوان یک مرجع دینی مردم و عالمان را از موضع مقاومت منفی به فعالیت رقابت‌آمیز بازگرداند.
۱۳۳۰. **گزینه ۱** انقلاب اسلامی ایران بیش از هفتاد سال پس از مشروطه و بیش از پنجاه سال پس از حاکمیت پهلوی اتفاق افتاد.
۱۳۳۱. **گزینه ۴** پیش از پیروزی انقلاب، منورالفکران چپ از صحنه رقابت‌های سیاسی داخلی کشور حذف شده بودند.
۱۳۳۲. **گزینه ۲** دقت داشته باشید که در صورت سؤال به حرکت آغازین امام خمینی اشاره شده است. همان‌طور که می‌دانید، حرکت رقابت‌آمیز امام خمینی در ابتدا در برابر قانون کابیتولاسیون و رفتار استعماری محمدرضا شاه آغاز شد، یعنی یک حرکت اصلاحی ساختاری و رفتاری بود و پس از آن به یک حرکت انقلابی تبدیل شد.
۱۳۳۳. **گزینه ۳** وظیفه اجرای احکام الهی در زمان غیبت، به‌طور عام برعهده فقها است. با این توضیح گزینه‌های «۲» و «۴» را حذف می‌کنیم. بخش دوم گزینه «۱» نیز درست نیست، زیرا به جای «عامل» «عالم» به کار رفته است.
۱۳۳۴. **گزینه ۴** گزینه «۱» و «۲» نادرست هستند، زیرا مشروطه براساس اندیشه‌های اجتماعی و سیاسی شیعی، به حساب ذات خود مشروع نبود و دلیل عدم مشروعیت مشروطه، به دلیل عادل نبودن حاکمان بود، پس گزینه «۳» نیز نادرست است.
۱۳۳۵. **گزینه ۱** گزینه «۲»: اگر قرن «۱۹» تبدیل شود به قرن «۲۰». درست خواهد بود. / گزینه «۳»: اگر «شدند» به «شدند» تبدیل شود، درست خواهد بود. / گزینه «۴»: جای بلوک غرب و بلوک شرق باید عوض شود تا درست شود.
۱۳۳۶. **گزینه ۳** انقلاب اسلامی، یک انقلاب فراگیر مردمی بود و همه اقشار جامعه در آن نقش داشتند، نه فقط احزاب
۱۳۳۷. **گزینه ۴** می‌دانید که انقلاب‌های آزادی‌بخش قرن بیستم در مقابله با استعمار قدیم و حذف کارگزاران مستقیم غرب موفق بود، ولی در قطع وابستگی اقتصادی و فرهنگی توفیقی نداشت.
۱۳۳۸. درست
۱۳۳۹. نادرست - بیداری اسلامی، تغییر موقعیت ملت‌ها و کشورهای پیرامونی در نظام جهانی سلطه را، اوج همت خویش نمی‌بیند.
۱۳۴۰. نادرست - بلوک شرق درست است نه بلوک غرب
۱۳۴۱. درست
۱۳۴۲. درست
۱۳۴۳. نادرست - در بستر فرهنگی غرب بودند و از این جهت تفاوت نداشت.
۱۳۴۴. نادرست - انقلاب روسیه با دیگر انقلاب‌های اروپایی به‌دلیل رویکرد چپ و سوسیالیستی تفاوت داشت ولی به‌دلیل خصلت سکولار خود، درون فرهنگ غرب قرار می‌گرفت.
۱۳۴۵. درست
۱۳۴۶. نادرست - پدید نیاورده‌اند.
۱۳۴۷. درست
۱۳۴۸. نادرست - رویکرد خصمانه‌ای
۱۳۴۹. نادرست - راهپیمایی روز قدس از راهکارهای انقلاب اسلامی ایران در مبارزه با صهیونیسم است.
۱۳۵۰. درست
۱۳۵۱. درست
۱۳۵۲. نادرست - بلوک غرب باید بشود بلوک شرق، فرانسه هم بشود بلوک غرب.
۱۳۵۳. انقلاب اسلامی ایران - انقلاب فرانسه
۱۳۵۴. متجدد - سکولار
۱۳۵۵. چپ - سوسیالیستی - سکولار
۱۳۵۶. اجتماعی - سیاسی
۱۳۵۷. مارکسیستی - ناسیونالیستی
۱۳۵۸. نخبگان - جهان اسلام
۱۳۵۹. جهان سوم
۱۳۶۰. بلوک شرق - رقیب
۱۳۶۱. مناطق پیرامونی
۱۳۶۲. اسلام‌گرایان
۱۳۶۳. کودتای نوژه
۱۳۶۴. سردشت
۱۳۶۵. عقلی
۱۳۶۶. انقلاب جدید - بسط و گسترش
۱۳۶۷. چپ و سوسیالیستی - سکولار و دنیوی
۱۳۶۸. تقلیدی - زبان و نگاه نظریه‌پردازان غربی
۱۳۶۹. توحیدی - دنیوی
۱۳۷۰. جمال عبدالناصر - انور سادات - کمپ دیوید - موقعیت گروه‌های فلسطینی
۱۳۷۱. جهان اسلام - راهکاری
۱۳۷۲. سلسله قیام‌های مردم در کشورهای عربی
۱۳۷۳. چهار دهه - انقلاب فرانسه - کشورهای اروپایی
۱۳۷۴. غربی شدن کشورهای عربی - بهار عربی - شروع بیداری اسلامی
۱۳۷۵. سطح نخبگان - متن مردم - فرهنگ عمومی جامعه اسلامی
۱۳۷۶. قدرت‌های قومی و قبیله‌ای - الزامات امنیتی - فقهت - عدالت
۱۳۷۷. نظم نوین جهان - پایان تاریخ
۱۳۷۸. عرض - جنگ تمدن‌ها
۱۳۷۹. ۱. ب / ۲. الف / ۳. ت / ۴. ث / ۵. ج / ۶. پ
۱۳۸۰. هویت جنبش‌ها، گروه‌ها و انقلاب‌ها
۱۳۸۱. به‌دلیل مورد هدف قراردادن نظام سیاسی وابسته به بلوک غرب
۱۳۸۲. با موازین فرهنگ غرب می‌سنجیدند حال آن‌که انقلاب اسلامی ایران از متن فرهنگی دیگر برمی‌خاست.
۱۳۸۳. از منظر دینی و فرهنگی به شناخت چالش‌های جهان اسلام پرداخت و با بازگشت به هویت اسلامی فرصت جدیدی را برای جهان غرب به‌وجود آورد.
۱۳۸۴. نوع بشر - دفاع از محرومان و مستضعفان، حل مشکلات معرفتی و معنوی بشریت.
۱۳۸۵. کشورهایی که زیر نفوذ شرق بودند.
۱۳۸۶. اتحاد و انسجام اسلامی

مدرسہ

و

جامعہ بنکیا

۰۰۰

۲. علوم انسانی غربی حیات و زندگی آدمی را به صورت دنیوی و سکولار تعریف می‌کند و سازمان می‌دهد.

فرآیند جهانی شدن قدرت‌های برتر اقتصادی

- ❖ اقتصاد سرمایه محور در حرکت‌های آغازین خود، نیازمند: حمایت سیاست‌های قومی و منطقه‌ای
- ❖ در قرن بیست میلادی با انباشت ثروت، ایجاد شرکت‌های بزرگ چند ملیتی و گسترش صنعت ارتباطات: کاهش اهمیت مرزهای سیاسی برای غرب
- ❖ شرکت‌های بین‌المللی: «عدم محدودیت سرمایه‌گذاری در منطقه‌ای خاص» + «مدیریت تغییرات اقتصادی در سطح جهان با استفاده از شبکه‌های عظیم اطلاعاتی»
- ❖ ابعاد اقتصادی و سیاسی جهانی شدن: انسجام مطلوب جهانی را به دنبال نداشته و چالش‌هایی را پدید آورده است.
- ❖ مقابله با ابعاد سیاسی و اقتصادی جهانی شدن توسط: جنبش‌هایی که فراتر از مرزهای سیاسی و دولت‌ها عمل می‌کنند.
- ❖ نظام اقتصادی کشورهای غیر غربی پیش از استعمار: «اغلب در تعامل با محیط جغرافیایی خود» + «مستقل» + «روابط تجاری به استقلال سیاسی آسیب نمی‌زد.»

نمونه‌ای از چالش‌هایی که جامعه غربی با عقاید و آرمان‌های جدید خود از آن‌ها عبور کرد:

چالش بین رویکردهای نظری و عملی کلیسا

- ❖ «رویکرد نظری معنوی در مقابل رویکرد دنیوی عملی قرار داشت.»
- ❖ «جامعه غربی در حل این چالش از طریق اصلاح رفتار دنیوی ارباب کلیسا ناتوان بود، در نتیجه از رویکرد معنوی دست شست.»
- ❖ «و به نفی رابطه دین و دنیا پرداخت.»

ارزش‌ها و آرمان‌های جدید غرب

- ❖ ارزش‌ها و آرمان‌های دنیوی در قرن هجدهم موجی از امید آفرید:
- ❖ ۱. امید به «حاکمیت دنیوی و این جهانی انسان»، ۲. امید به «قدرت و سلطه آدمی بر طبیعت» و ۳. امید به «ایجاد بهشتی آسمانی در زمین»
- ❖ لیبرالیسم: اولین اندیشه سیاسی برخاسته از متن ارزش‌های جدید غرب

چالش‌های جدید فرهنگ غرب

- ❖ فرهنگ غرب، تنها پاسخگوی نیازهای طبیعی (دنیوی) انسان بود، در نتیجه: در مسیر حل چالش‌های گذشته با چالش‌های بنیادین روبه‌رو شد.
- ❖ برخی از این چالش‌ها عبارتند از:
- ❖ ۱. اقتصادی، سیاسی، اجتماعی و فرهنگی ۲. منطقه‌ای و فرامنطقه‌ای (جهانی) ۳. مقطعی و مستمر ۴. خرد و کلان ۵. معنوی و دینی ۶. معرفتی و علمی ۷. درون فرهنگی و بین فرهنگی ۸. تمدنی ۹. ذاتی (در ارزش‌های درونی فرهنگ ریشه دارد.) و عارضی (ناشی از عوامل خارجی است).

- ❖ ۱. چالش‌های فوق متداخل هستند؛ یعنی: می‌تواند یک چالش، در عین حال ویژگی‌های چالش دیگر را داشته باشد.
- ❖ ۲. متفکران غربی در اغلب موارد کوشیده‌اند براساس اصول فرهنگی خود، از این چالش‌ها عبور کنند، ولی برخی مواقع به ناگزیر در مسیر عدول از مرزهای هویتی و فرهنگی خود نیز گام برداشته‌اند.

- ❖ لیبرالیسم اولیه: «قرن ۱۸ و ۱۹» + «بیشتر دارای رویکرد فردی و اقتصادی» + «در هم ریختن نظارت ارباب رعیتی» + «آزادی فعالیت سرمایه‌داران را ضامن پیشرفت جامعه دانستن» + «منع مداخله دولت» + «بیهوده دانستن کمک به مستمندان»
- ❖ چالش فقر و غنا: «اولین چالش جوامع صنعتی» + «حاصل لیبرالیسم اقتصادی یا اولیه با تکیه بر شعار آزادی، خصوصاً آزادی اقتصادی»
- ❖ مدافعان و منتقدان نظریه‌های لیبرالیستی اقتصادی:

مدافعان نظریه لیبرالیستی اقتصادی	منتقدان نظریه لیبرالیستی اقتصادی
«مالتوس: معتقد به نفی حق حیات فقرا» «ریکاردو: مخالف بالا رفتن رفاه کارگران چون: در پی داشتن افزایش تولید نسل و مشکلات دیگر»	«دیکنز در رمان خود نوانخانه‌ها و فیلسوفان مدافع لیبرالیسم اولیه را به سخره گرفت.» «مارکس: نقد لیبرالیسم اقتصادی در نیمه دوم قرن نوزدهم»

بلوک شرق و غرب

- ❖ در سال ۱۹۱۷ حزب کمونیست قدرت را در شوروی سابق به دست گرفت، در نتیجه در طی قرن بیستم، جریان‌های راست و چپ، بلوک غرب و شرق را تشکیل دادند:
- ❖ بلوک شرق، شامل: شوروی سابق + کشورهای اروپای شرقی + چین
- ❖ بلوک غرب، شامل: آمریکا + کشورهای اروپای غربی
- ❖ چالش‌های بین بلوک شرق و غرب:
- ❖ از لحاظ جغرافیای سیاسی: فرامنطقه‌ای (جهانی) بود؛ زیرا بر تمام جهان اثرگذار بود.
- ❖ از لحاظ فرهنگی: درون فرهنگی؛ زیرا دو قطب شرق و غرب به فرهنگ واحدی (یعنی فرهنگ غرب) تعلق داشتند.
- ❖ در تمام قرن بیستم تا فروپاشی بلوک شرق در سال ۱۹۹۱ میلادی ادامه یافت.
- ❖ شعار نظام‌های سوسیالیستی و مارکسیستی در قرن هجدهم: عدالت اجتماعی و توزیع مناسب ثروت
- ❖ دو مشکل اساسی که نظام‌های سوسیالیستی و مارکسیستی با آن‌ها مواجه بودند:
- ❖ ۱. از بین رفتن آزادی افراد به بهانه عدالت اقتصادی ۲. پیدایش طبقه جدید که بر مدار قدرت سازمان می‌یافت.

درس ۱۰

علل جنگ‌ها در گذشته تاریخ و در فرهنگ جدید غرب

● علل جنگ‌ها در گذشته: «اغلب، کشورگشایی (تعیین مرزها)» + «برخی با منشأ دینی و مذهبی»
● علل جنگ از نظر آگوست کنت در گذشته: کسب ثروت

- به اعتقاد آگوست کنت: ۱. پس از انقلاب صنعتی جنگی رخ نخواهد داد؛ زیرا ثروت با رشد علم تجربی و صنعت، از طریق غلبه بر طبیعت به دست می‌آید. ۲. جنگ در جوامع غربی ریشه ندارد، در نتیجه امری عارضی و تحمیلی است.
- وقوع جنگ‌های جهانی اول و دوم در نیمه اول قرن بیستم؛ نشانه خطا بودن دیدگاه کنت
- مقایسه جنگ‌های جهانی اول، دوم و جنگ سرد:

جنگ جهانی اول	جنگ جهانی دوم	جنگ سرد
«سال‌های ۱۹۱۸-۱۹۱۴ میلادی» / «درگیری کشورهای اروپایی» / «استفاده از سلاح شیمیایی» «همه جهان را فرا گرفت» / «منشأ دینی نداشت.»	«سال‌های ۱۹۴۵-۱۹۳۹ میلادی» / «درگیری کشورهای اروپایی» / «استفاده از بمب اتم» / «همه جهان را فرا گرفت.» / «منشأ دینی نداشت.»	«پس از پیروزی متفقین (بلوک شرق و غرب) در جنگ جهانی دوم» / «جنگ سرد بین دو بلوک به همراه جنگ گرم بین مناطق پیرامونی» / «گرم کردن بازار تسلیحات نظامی»

- از مهم‌ترین عوامل وقوع جنگ جهانی اول و دوم: رقابت کشورهای اروپایی بر سر مناطق استعماری
- زمینه فرهنگی دو جنگ جهانی اول و دوم: فرهنگ غرب؛ زیرا هر یک از دو طرف رفتار خود را در قالب ایدئولوژی‌های ناسیونالیستی و لیبرالیستی و سوسیالیستی توجیه می‌کرد.

نظریه جنگ تمدن‌های هانتینگتون، عملیات نظامی قدرت‌های غربی را در قبال مقاومت کشورهای غیر غربی توجیه می‌کرد. این نظریه منبع اصلی درگیری‌ها را، عامل فرهنگی و فرهنگ اسلامی را بزرگ‌ترین تهدید برای غرب معرفی می‌کند.

اصطلاحات سیاسی مربوط به چالش بین کشورهای غنی و فقیر

اصطلاحات سیاسی	توضیحات
شمال و جنوب	«بعد از جنگ جهانی دوم بیشتر به کار رفت.» + «تقابل شمال و جنوب: فرامنطقه‌ای» «بیشتر کشورهای ثروتمند در: نیمکره شمالی» + «اغلب کشورهای فقیر در: نیمکره جنوبی»
جهان اول، دوم و سوم	«جهان اول: بلوک غرب» + «جهان دوم: کشورهایی که در کانون بلوک شرق هستند» + «جهان سوم: کشورهای خارج از بلوک غرب و شرق و تحت نفوذ آن‌ها»
توسعه یافته و عقب مانده	«کشورهای صنعتی و ثروتمند: توسعه یافته» + «کشورهای دیگر در مقایسه با کشورهای صنعتی: عقب مانده، توسعه نیافته یا در حال توسعه» «اشاره دارد به الگو بودن کشورهای دیگر»
مرکز و پیرامون	«توسط کسانی به کار می‌رود که علت فقر کشورهای پیرامونی را به عملکرد کشورهای مرکزی نسبت می‌دهند.»
استعمارگر و استعمارزده	«ابعاد اقتصادی و فرهنگی نزاع بین کشورهای فقیر و غنی در نظر گرفته می‌شود.» «اشاره دارد به ضعف اقتصادی کشورهای فقیر از کشورهای صنعتی و خودباختگی این کشورها نسبت به کشورهای صنعتی»

درس ۱۱

بحران‌های اقتصادی

- بحران اقتصادی همراه است با: «کاهش شدید قدرت خرید مردم» + «نامتعادل شدن سیستم عرضه و تقاضا» + «از بین رفتن بازار مصرف»
- نمونه‌هایی از بحران اقتصادی غرب: ۱. اولین بحران اقتصادی غرب: سال ۱۸۲۰ میلادی در انگلستان / ۲. مهم‌ترین بحران اقتصادی غرب: «سال‌های ۱۹۳۳-۱۹۲۹ میلادی (بین دو جنگ اول و دوم جهانی)» + «زیان اقتصادی آن کمتر از جنگ اول جهانی نبود.» / ۳. بحران اقتصادی اخیر: «۲۰۰۸ آغاز شد» + «موجب شکل‌گیری جنبش وال استریت»
- بحران‌های اقتصادی در دوره‌های نخستین: ناشی از عوامل داخلی کشورهای غربی
- بحران‌های اقتصادی، پس از شکل‌گیری اقتصاد جهانی: دارای پیامد جهانی
- پیامدهای بحران اقتصادی: ۱. افزایش فقر و غنا، به دلیل انتقال بحران از نظام سرمایه‌داری به اقشار ضعیف جامعه و تولیدکنندگان خرد / ۲. فروپاشی نظام سیاسی، به دلیل انتقال بحران به قشر ضعیف جامعه و شکل‌گیری تحکات در این قشر